

Nuorisoalan asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Asia: HE 116/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Teema: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimiala (toimeentulotuki)

Nuorisoala ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Nuorisoalan jäsenenä on noin 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä – käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Nuorisoala ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä (HE 116/2025 vp). Pidämme toimeentulotuen uudistamista tarpeellisena, mutta esitetyssä muodossaan **lakiesitys lisää nuorten köyhyyttä, syventää eriarvoisuutta ja katkaisee yhteyden sosiaalityöhön**, joka on monelle nuorelle ainoa kontakti hyvinvointipalveluihin. Toimeentulotuki on nuorille usein ensimmäinen kosketus hyvinvointivaltion turvaverkkoon. Sen kautta mitataan, syntyykö luottamus yhteiskuntaan vai kokemus ulkopuolisuudesta.

Nuorisoalan korjausehdotukset toimeentulotuen kokonaisuudistukseen

Nuorisoala ry:n analyysin¹ mukaan hallituksen **esitys heikentää nuorten taloudellista ja sosiaalista turvallisuutta ja lisää pitkittynyttä toimeentulotuen käyttöä**. Tämän estämiseksi ehdotamme, että

- **Toimeentulotuen tasoa ei pidä leikata eikä merkittäviä perusosan alentamisia lähtökohtaisesti tehdä.** Jo nykyisellään toimeentulotuen perusosa jää alle kohtuullisen minimin viitebudjetin. Ehdotetuilla 40–50 % alennetulla toimeentulotuen perusosalla on käytännössä mahdotonta tulla toimeen lyhyttäkään aikaa.
- **Toimeentulotuen 150 €/kk ”suojaosa” on säilytettävä.** Nuorilla pitää aina olla kannustin tehdä esimerkiksi edes yksi työvuoro, jos sellainen on tarjolla. Myös pienten satunnaisten tulojen (stipendit, lahjat, veronpalautukset) vastaanottaminen ilman toimeentulotuen vähennystä vastaavalla summalla pitää olla jatkossakin mahdollista nuorelle.
- **Vailla tutkintoa olevaa alle 25-vuotiasta nuorta ei pidä pakottaa keskeyttämään opintojaan toimeentulotuen 50 % alentamisen uhalla.** Hallituksen esitys johtaa

¹ [Nuorisoala ry:n analyysi sosiaaliturvan tulevista suurista muutoksista 10/2025](#)

pompotteluun, jossa opintojen keskeyttämisen jälkeen nuoret ovat jälleen ikänsä vuoksi koulutukseenhakuvelvollisia.

- **Perusosan alentamisen pitää olla poikkeuksellinen toimi, jota ei tule tehdä kaavamaisesti, vaan aina yksilöllistä harkintaa käyttäen.** Yksilöllinen harkinta mahdollistaa tuen saajan elämäntilanteen huomioon ottamisen. Sen avulla voidaan myös jossain määrin erotella ne tuensaajat, jotka ovat tietoisesti jättäneet velvoitteita täyttämättä ja ne, jotka eivät ole kyenneet täyttämään velvoitteita inhimillisistä (esimerkiksi terveydellisistä) syistä.
- **Perustoimeentulotuen ja sosiaalihuollon kytköstä ei saa katkaista vaan on syytä huolehtia, että erityisesti nuorten tapauksessa se säilyisi jatkossakin.** Näin ehkäistään nuorten syrjäytymistä varmistamalla, että nuorille tulee kontakti edes johonkin palveluun.

Sosiaaliturvauudistus on nuorisopolitiikkaa

Hallituksen tavoitteena on vähentää toimeentulotuen käyttöä ja kannustaa työntekoon. Nuorisoala pitää tavoitetta sinänsä oikeansuuntaisena, mutta esitetyt keinot – erityisesti perusosan leikkaus, automaattinen perusosan alennus ja harkinnan vähentäminen – ovat **nuorten toimeentulon ja toimintakyvyn kannalta kestävämpiä**.

Toimeentulotuen saajissa nuoret ovat ylliedustettuna. Nuorten osuus on kasvanut jatkuvasti viime vuosina, ja **12 % suomalaisista nuorista sai vuonna 2024 toimeentulotukea**, kun vastaava osuus koko työikäisessä väestössä oli 7,4 %.² Syy ei ole passiivisuudessa vaan rakenteissa: epävarmat työmarkkinat, määräaikaistyö, pienituloisuus ja tiukat ensisijaisten etuuksien ehdot.

Nuorten toimeentulotuen käyttö on usein seurausta myös muista heikkouksista palvelujärjestelmässä. **Terveysongelmat, mielenterveyden kuormitus ja vaikeudet asioida monimutkaisessa järjestelmässä kasaavat riskejä.** STM:n arvio³ ja useat tutkimukset osoittavat, että toimeentulotuen sanktiot eivät edistä työllistymistä, vaan lisäävät pitkittyneen köyhyyden riskiä.

Nuorisoalan huoli on, että uudistus **siirtää vastuun kunnille ilman riittävää kompensatiota** ja samalla katkaisee yhteyden sosiaalihuoltoon. Käytännössä moni nuori jää yksin, kun päätöksiä tehdään automaattisesti ilman ammattilaisen harkintaa.

Toimeentulotuen uudistus syventää nuorten köyhyyttä

Nuorisoala suhtautuu hyvin kriittisesti toimeentulotuen uudistamiseen esitetyllä tavalla. Uudistuksen seurauksena **yhä useampi nuori tulee kärsimään aiempaa syvemmästä köyhyydestä ja arjen perustarpeiden puutoksesta.**

Hallituksen tavoitteena on puolittaa toimeentulotuen saajien määrä. Näillä esitetyillä muutoksilla tähän tavoitteeseen ei tulla pääsemään. Nuorten osalta **toimeentulon saajien määrän puolittamistavoitteeseen on pyrittävä vahvistamalla nuorten oikeutta ensisijaisiin etuuksiin ja ehkäisemällä syrjäytymistä.**

² Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). Toimeentulotuki 2020-luvulla: Tavoitteena parempi viimesijainen turva. Helsinki: THL.

³ STM (2025). Arvio hallituksen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksista. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Nuori- ja yhteisvaikutusten arviointi on ollut riittämätöntä

Nuorisoala muistuttaa⁴, että hallituksen lakiesitykset työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämisestä (HE 108/2025 vp), yleistuesta (HE 112/2025 vp) ja toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta (HE 116/2025) ovat välittömästi kytköksissä toisiinsa. Niiden yhteisvaikutuksia ei kuitenkaan ole valmisteluvaiheessa analysoitu riittävästi, vaikka niillä on merkittäviä vaikutuksia nuoriin.

Nuorisoala esittää, että **valiokunta edellyttää toimeenpanon yhteydessä tehtävää työnhakupalveluiden (HE 108/2025 vp), yleistuen (HE 112/2025 vp) ja toimeentulotuen (HE 116/2025 vp) nuori- ja yhteisvaikutusten arviointia**. Yhdessä nämä muutokset koskettavat lähes kaikkia sosiaaliturvan piiriin kuuluvia nuoria ja voivat muuttaa pysyvästi heidän suhdettaan työhön, koulutukseen ja yhteiskuntaan.

Helsingissä 7.11.2025

Aleksi Sandroos
Puheenjohtaja

Silla Kakkola
Va. toiminnanjohtaja

Nuorisoala ry

*Lisätiedot: Minna Sirnö, vaikuttamisen asiantuntija, minna.sirno@nuorisoala.fi,
+358 44 902 2469*

⁴ [Nuorisoala ry:n analyysi sosiaaliturvan tulevista suurista muutoksista 10/2025](#)